
György Alida

MADÁRIJESZTŐ

Mama napok óta csak a varjakról beszélt. *Rájárnak a termésre.* Egyszer azt is hozzátette: *Egy nap a leánka szemit is kivájják, mikor a kertben játszik.* Tata komoly tekintettel nézett rám. Nála a komolyság mindig csak egy pillanatig tartott. Most is cinkos mosoly váltotta fel az előző arckifejezést. *Akarsz velem madárijesztőt csinálni?* Válaszként lepattantam a fásládáról, ahol addig a nemrég gyűjtött köveimet rendezgettem. Tata bement a kamrába, kotorászott egy darabig, majd az ajtó felé indult. Totyogtam utána. Nem egészen tudtam, mire vállalkozom, de vele szerettem a legjobban játszani. Mama nem engedett a tyúkok közé, nehogy megvágjon a kakas. Tata lefogta a kakast, míg kivettem a tyúkok alól a tojást. Mama nem hagyta, hogy simogassam a kecskéket. Tata fűzfavesszőt vágott, hogy azzal szelídítsem magamhoz őket. A felnőttek többsége olyan volt, mint mama. Nem szerették a gyerekzsivajt. Akkor voltam „jó gyerek”, ha a szobában ültem, és a mackóimmal suttogtam egész nap. Így nem kellett folyton rám figyelni. Sokszor tatára is haragudtak, amikor játszani kezdett velem, mert azt még a szomszéd is hallotta.

Hátraértünk a garázs mögötti kertbe. Óvatosan belegázoltunk a kaszálatlan fűbe, hogy csak elhajoljanak a szálak, de ne törjenek meg a talpunk alatt. Neki térdig ért a fű, engem viszont teljesen belepett. A kert szélén, közel a veteményeshez belehasalt a fűbe. Utánoztam minden mozdulatát. A tenyeréből apróra vágott szalonnát szórt maga elé. *Most várunk. Nagyon csendben kell lenni, és nem szabad megmozdulnod.* Feszülten lapultam meg a fűben mellette.

Olyan volt, mint egy macska, amelyik bármikor rávetheti magát a zsákmányára. Percekig nem történt semmi. Nem mertem megmozdulni. Figyeltem tatát. Ő sem mozdult. Egy pillanatig azt hittem, nem is lélegzik. Két kisebb madár szállt le éppen elé. Csipegetni kezdték a szalonnadarabokat. Tata még mindig nem mozdult. Óráknak tűnt a várakozás, a nap már égetni kezdte a hátamat. Aztán leszállt egy varjú, és elkergette a kismadarakat. Egyetlen pillanat. Tata kilötte magát, a varjú pedig már ott vergődött a két tenyere között. Könyökére támaszkodva feltérdelt, ügyelve, hogy a madár ne tudjon mozdulni a szorításában. Felállt, rám nézett. Ebből értettem, most már nekem is meg szabad mozdulni. Előrementünk az udvarra, meg-

mutattuk mamának a zsákmányt. Mama szörnyülködött. *Mégis mit akarsz csinálni vele, te János?* Tata csak nevetett. *Tanítót faragok belőle.* Rám nézett. *Meg mered fogni?* Tartottam a két tenyerem. *Óvatosan, hogy ne tudjon megcsípni, de tartsd erősen, nehogy elrepüljön!* A kezembe adta a madarat. Fogtam, ahogy a csibét tanították. Erős volt. Vergődött. Tata bement a házba. Az ablakon keresztül láttam, ahogy egy madzagot vesz ki a konyhafiókból. Visszajött, szorosán rákötözte a varjú lábára, majd a madzag másik felét odakötötte a kertkapu tartóvasáéhoz. Bement a fásszínbe, egy hosszabb és egy rövidebb fadarabbal jött ki. Szöveget keresett, kalapácsot. Én tipegtem utána szóltanul. Pislogni is alig mertem, nehogy lemaradjak róla, hogyan készül a madárijesztő. A fadarabokat egymásra helyezte, a szöveget beütötte a két fa találkozásánál. *Kész is.* Odament a madárhoz. Hangosan káromgott, miközben próbált elrepülni, de a madzag visszatartotta. Tata kézbe fogta, koppintott egy finomat a madár fejére. Nem dőglött meg, csak elkábult. Éreztem az apró szív dobogását, amíg a deszkára nyomtam a testet. Tata kifeszítette a két szárnyat, megkereste a toll alatti csontokat. Biztos pont kellett, amin keresztül felszögezheti a fára. A két finomka lábat is kifeszítette, és a maradék madzaggal felkötözte a deszkára. A madár magához tért. Hangosan visított. Tata folytatta a szertartást. *Bekenjük kicsit motorolajjal.* Miután végzett, fogta a fát a madárral együtt. Hátravittük a kertbe. A tyúkok kerítésének tartóoszlopai üregesek voltak. Tata beleállította az egyik oszlopba a fát, így az jóval fölém magasodott. Felnéztem. Most láttam csak, hogy a madarat egy keresztre feszítettük fel. *Na, kész is.* Ő is a keresztet bámulta, majd elégedett mosollyal az arcán, felém fordította a tekintetét. *Nézd csak meg, milyen jó példát fog mutatni a többi madárnak. Nagyanyád többet nem kell rágja a fülemet érte.* Azzal elégedetten összecsapta a kezét, és otthagyt. Én nem tudtam mozdulni a varjútól. Az arra repülő madarak irányt váltottak, amikor meghallották a hörgő, mégis éles hangot. Egész nap káromgott, egyre nagyobb szünetekkel. Másnapra elhallgatott. Madárijesztőnek mégis hatásos maradt, így tata egy egész hétig otthagyt. Testét nem kezdték ki a rovarok a motorolaj miatt.

Az első három nap gyakran jártam hátra a kertbe. Letérdeltem a kereszt alatt, s szóltanul bámultam felfelé. A negyedik napon kissé meglepett, hogy még mindig ott találok az állatot a keresztben. Akkor jöttem rá, hogy tata mekkora áldozatot hozott. Megölte az egyetlen, akit magához tudott édesgetni, hogy megvédje a többi madarat mamám haragjától. S ez az áldozat sokkal nagyobb volt, mert tatának nem volt hatalma a feltámasztáshoz.

ÚJRAJÁTSZÁS

Szól a zene. Nem az én ízlésem, mégis hálás vagyok minden egyes ütemért. Tudom, hogy lassan haza kéne menni. Elköszönni az emberektől, talán végleg. Azt sem tudom, hány óra lehet. A telefonom valahol a táskám mélyén. Ez a román lány beszél hozzám, és céklaszínű rúzs mintha szétterülne az arcán, miközben mosolyog. Nem értek minden szót, de a mondatok mozaikszerűen összeállnak a fejemben. Az amúgy is hiányos nyelvtudásomat roncsolja a dübörgő zene, az alkohol. Angolul jön ki néhány félresikerült mondat a számon. Most nem akarok beszélgetni. Nem egy idegennel. Odamegyek inkább Hunihoz. Amikor megegyeztünk, hogy délután találkozunk, nem gondoltam, hogy ez egy éjszakába nyúló búcsúzás lesz. Csak megiszunk egy sört, majd elsiet, ahogy reggelenként a kávé után. Most minden összemosódik körülöttem. Talán a sörök miatt, vagy mert ez a második napja, hogy nem alszom. Egy hatalmas lüktető massa az egész hely. Valaki hozzáér a vállamhoz, és a lüktetés abbamarad. Egy férfi az, a román lányokkal volt. Mond valamit, amiből csak szavakat fogok fel: táská, valaki fut, kint. Magam mellé pillantok a székre. Tudom, hogy odatettem. Nyugodj meg! Minden e köré a gondolat köré sűrűsödik össze, miközben szétnézek. Nincs meg. Kiszaladok az utcára. A hirtelen jött reggeli fény sérti a szememet. Megtorpanok. Talán ilyen lehet a halál előtti utolsó pillanat is. Lepereg előttem minden. Az irataim nélkül nem tudok visszamenni Budapestre, pedig holnap vizsgám van. Három hónap alatt elfogyott az a pénz, amit a nyári kereseteimből tettem félre, a táskámban levő ösztöndíj pedig az év hátralevő részére volt szánva. Az csak pénz, viszont ha nem tudok visszamenni Budapestre, akkor lehet, hogy vissza kell fizetnem mindent. Ha nem tudok vizsgázni, az egész félévemet újra kell kezdenem. Állok az ajtóban és várom, hogy omoljanak rám az épületek. Kapkodok a fejemet, hogy merre szaladjak tovább. Mert most tenni kell valamit. Mindegy, mit. Nem állhatok itt. Miért nem csinál senki semmit? Visszafordulok, félúton jön velem szembe Huni és az a másik, aki szól, hogy menjünk utána. Miért mosolyog a másik fiú? Hova a fenébe megyünk, mondja már el nekem valaki! Huni beszél. Nyugodjak meg. Mi az, hogy nyugodjak meg? A tolvajt leütötték, vagy valami ilyesmi, állítólag megvan a táskám. Állítólag. Hol van? Egy fiatal férfi fekszik az utca közepén, hiányzik a fél cipője. Ez kimozdít a kétségbeesésből egy pillanatra, amíg rá nem jövök, hogy nem látom a táskámat. Azt mondták, megvan! Körbefordulok, ott van pár méternyire. Nyitva. Mi az, hogy ne nyúljak hozzá? Hív-

ták a rendőrséget. Miért hívták a rendőrséget, ha megvan mindenem? Bele akarok rúgni abba a földön fekvő emberbe, fogni a táskámat és hazamenni. Tudom, hová kell rúgni, hogy eléggé fájjon, de ne okozzak maradandó sérülést. Huni nem engedi. A jelenléte megfékezi bennem az ösztönlényt, fölülírja a nevelés által belém íródott reflexeket. Nem borulok ki, nem kezdek üvöltözni, nem rúgok bele a földön fekvő férfiba, nem fogom a cuccom és szarom le az egészet, hanem leülök mellé a padra, és nézem a táskámat, mintha elszaladhatna. A román lány ismét itt van, beszél. Kedves, de hálás lennék, ha elmenne innen. Este indulok vissza Budapestre. Meg kell várni a rendőröket. Nem akarok feljelentést tenni, nem akarok kihallgatást, nem akarom, hogy egész nap benn tartsanak az őrsön a semmiért. Az anyámnak képzelem magam. Ő is ennyi idős volt, amikor elkezdődött. Anyám ül itt, ahogy évekkkel ezelőtt ült a kocsmá udvarán a férfi mellett, aki belefulladt a saját hányásába. A fiú mellett, akit félholtra vertek, a fiú mellett, akit megkéseltek. Anyám, aki várja, hogy megérkezzen a rendőrség. Anyám, aki arra tanított, hogy ne beszéljek ezekről, aki napokat töltött az őrsön, hogy elmondja: nem látott semmit, nem hallott semmit, és nem tud semmit. Én sem mondhatok erről semmit majd neki. Nem tudhatja meg, hogy újraélem a történeteket. Nem tudhatja, hogy hiába zárt be a kocsmá, hiába zárt be a diszkó, a világban nem változott semmi. Nem tudott megóvni attól, hogy lássak. Tudom, hogy értelmetlen ez az egész várakozás, ha megvan minden. Nem akarok bemenni a rendőrségre. Nem is tudok románul, mégis mit mondhatnék? Huni tart vissza, meg az emberek, akik jól akartak. Megjötték a rendőrök, már késő elmenni. Szeretném azt hinni, hogy jó, amit most teszek. A földön fekvő férfit megbilincselik és elviszik. Végre megnézhetem, hogy tényleg megvan-e mindenem. Mi gyalog indulunk a rendőrségre. Még meggondolhatnám magam. Még hazamehetnék, és nem kellene ezt az egészet végigcsinálnom. Követem a többieket, a három fiút, akiknek köszönhetem, hogy megvan a táskám. Sokkal inkább a hála miatt megyek velük, mintsem kötelességtudatból. Túl lassan lépkedünk a megkopott szürke betonon. Minden egyes lépésnél meg kell erőltetnem magam, hogy el ne szaladjak a másik irányba. Nem fogom fel, hogy mi történik körülöttem. A menekülési ösztönöm legyőzése minden figyelmemet leköti. Itt vagyunk. Várakoznunk kell. Még mindig arra gondolok, hogy simán kisétálhatnék innen, csak a nevét szeretném megtudni annak az embernek, aki ellopta a táskám. Nem tudom visszatartani a gondolataimat, kicsúszik a számon. Huni értetlenül néz rám, próbál megnyugtatni. Pedig nem kell féltenie, én nem vagyok veszélyben. Megfogja a

kezem, mintha olvasna a gondolataimban. Csak vergődöm. Egész életemben azt akartam elkerülni, hogy olyan legyek, mint anyám, mint a családom nagy része. A lehető legmesszebb próbáltam tartani magam a rendőrségtől. Indokolatlanul is szorongás fogott el mindig, ha bárhol megpillantottam egy egyenruhást. A többiek nevetgélnek, hogy milyen jó kis sztori. Az biztos, hogy egyikünk sem fogja elfelejteni. Huni is emlékezni fog rám, ez a tény enyhít a hely keltette szorongásomon. Ez az egész eseménysorozat annyira irracionális, hogy egy pillanat erejéig hiszek a sorsomat szövögető Nornákban. Elkalandozó gondolataimat a közeledő rendőr látványa pillanatok alatt megsemmisíti. Végre foglalkoznak velünk. Kikapcsolatják a telefonjainkat, és le kell adnunk őket. Először közösen hallgatnak ki. A rendőr próbál tekintélyt parancsolóan viselkedni, miközben körülöttem nevetgélnek. Senki nem veszi komolyan ezt az egészet. Én is próbálom elengedni magam, de nem értem, mi történik most. Huni próbál nyugtatgatni. Rájövök, hogy nem titkolom túl jól az érzelmeimet ebben a helyzetben. Kérem, hogy mondja azt, délben indul a vonatom Budapestre, mert tudom, hogy órákig el szokták húzni az ilyen ügyeket. Külön szobába vezetnek felvenni a vallomásomat. Huni jöhet velem, hogy fordítson. Kivezetnek a sárgás fényben úszó folyosóra. Ott ül a tolvaj. Részeg. Közvetlenül mellette megyek el. Talán észre sem vennék, ha belerúgnék. Minden izmomat megfeszítem, amikor elhaladok mellette. Egy kisebb, babakék falú terembe megyünk. A rendőr beszélni kezd. Feljelentés esetén vissza kell majd járni a tárgyalásokra. Ha mégsem teszem, megbüntetnek. Mond még valamit. Azt már nem értem. Nem írok alá semmit! A rendőr néz. Megkérem Hunit, hogy mondja el ezt románul. Aztán a rendőr elmagyarázza, amit az előbb nem értettem. Nem muszáj feljelentést tennem, csak felveszik a vallomást, és írunk egy megbocsátó nyilatkozatot. Legalábbis valami ilyesmi az, amiről beszél, de ezt a szakkifejezést Huni sem igazán érti. Beleegyezem. A vallomástételnél szinte meg sem szólalok, a rendőr elmondja helyettem az egészet. Huni fordít nekem. Magamat is meglepem ezzel, de nélküle is mindent értek. A rendőr közben sztorizgat különböző esetekről, nyilvánvalóan élvezve a helyzetet. Az elkövetőről is beszél. P. A. C-nek nem ez az első esete, hanem már negyedszer kapták el. Az ötödik alkalommal automatikusan eljárás indul ellene. Nem kell aggódnunk, egy-két héten belül úgymint itt fog kikötni ismét, hiszen az utcán él, nincs más választása. Előbb-utóbb éhes lesz és szomjas, munkája nincs, tehát lopni fog. Mintha örülnünk kéne annak, hogy ez az ember elkerülhetetlenül a börtönbe fog kerülni. Inkább szégyent érzek, amiért ennyi pénzzel járkáltam, és nem gondoltam

bele a valódi értékébe. Már majdnem a végére érünk, amikor elkéri a telefonszámomat. Nekem nincs! Nem akarom megadni. Az ember először nevet a szüleim, amiért azt hiszik, még mindig egy letűnt korszak maradványai közt élünk. Nem akarom, hogy bekerüljön a számom a rendszerbe. Nem mintha volna félnivalóm. Most ez az egyetlen pont, ahol még megtagadhatom az együttműködést. Tudom, hogy butaság, hogy nincs semmi értelme, mégis tiltakozom. Nem akarom, hogy közöm legyen ehhez az egészhez. A rendőr beírja Huni számát az enyém helyett. Az orrom alá tol három papírt, hogy írjam alá. Nem írok alá semmit, amíg el nem olvasom, hogy mi az! A szakszavakat Huni is nehezen érti. A rendőr otthagyt minket, hadd tanulmányozzuk a számára unalmas sablonszöveget. Huni megjegyzi, hogy azért egész kedvesek voltak velünk. Talán a fáradtság miatt vagyok most érzékenyebb az ilyen kijelentésekre, de feldühít ez a gondolat. Persze hogy kedvesek voltak velünk, hiszen nem minket vádoltak. A rendőr visszajön, aláírom a papírokat, ő mosolyogva feláll és kikísér. Bevisznek még egy babakék szobába, ahol a tolvajjal folyik a tárgyalás. Az egész annyira megalázó. Ráparancsolnak, hogy kérjen bocsánatot. A rendőr a karjánál fogva felrándítja a székből, tartania kell, nehogy visszazuhanjon. Kinyög két szót, aztán visszaejti a fejét a mellkasára, a rendőr pedig visszanyomja a székbe. Most már nem akarom megrugdosni. Visszkapjuk a telefonjainkat, és amikor kimegyünk az ajtón, végre levedlem anyámat.